

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядженням ректора

*Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

№ 16 від „23” березня 2007 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ
студентів Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

1. Загальні положення

1.1. Практична підготовка студентів забезпечується проходженням різних видів практики. Практика студентів є невід’ємною складовою процесу підготовки фахівців різних кваліфікаційних рівнів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (далі – Університет) і проводиться на обладнаних відповідним чином базах Університету, в органах державної влади, в інститутах НАНУ, інших наукових установах, на підприємствах різних форм власності, в організаціях різних галузей господарства, в закладах освіти, культури України та в інших країнах.

1.2. Даним Положенням регулюються загальні питання організації, проведення і підбиття підсумків усіх видів практики студентів Університету.

1.3. Положення підготовлене на підставі Закону України „Про вищу освіту”, Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженого наказом МОН України 2 червня 1993 року зі змінами і доповненнями.

2. Види практик

2.1. Залежно від напрямів підготовки, конкретної спеціальності студентів практика може бути: навчальною, навчально-виробничою, педагогічною, науково-дослідною (перед написанням магістерської, дипломної, бакалаврської робіт), асистентською. Перелік усіх видів практик для кожної спеціальності, їх зміст, форми, тривалість, терміни проведення визначаються навчальними планами факультетів, інститутів.

2.2. Навчальна практика проводиться на 1-3 курсах і має на меті узагальнити, систематизувати набуті студентами теоретичні знання, виробити

вміння та навички застосування їх на практиці. Мета навчальної практики реалізується шляхом ознайомлення зі змістом і формами роботи на базі практики та виконання конкретних завдань, передбачених програмою практики. Навчальна практика є частиною освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

2.3. Навчально-виробнича практика проводиться, як правило, на 3-4 курсах факультетів та інститутів університету. Навчально-виробнича практика може бути також передбачена навчальними планами підготовки магістрів і спеціалістів, якщо це зумовлено особливостями підготовки з певного напрямку (спеціальності). Даний вид практики покликаний сформуванню професійні вміння, навички приймати самостійні рішення на певних ділянках роботи (або з конкретних питань) в реальних виробничих умовах шляхом виконання окремих функцій і завдань, властивих майбутній професії.

2.4. Педагогічну практику проходять студенти всіх напрямів підготовки та спеціальностей, які передбачають можливість присвоєння фахівцю кваліфікації вчителя, викладача вищого навчального закладу I рівня акредитації. Педагогічну практику проходять студенти освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр (на 4 курсі) та спеціаліст відповідних напрямів підготовки і спеціальностей. Педагогічна практика є невід'ємною частиною підготовки до викладацької діяльності майбутніх висококваліфікованих фахівців, які отримують диплом бакалавра та спеціаліста. Умовою успішного проходження педагогічної практики є опанування студентами змісту фундаментальних дисциплін, методики їх викладання, основ педагогіки для викладання відповідних дисциплін у загальноосвітніх школах, гімназіях, ліцеях, спеціалізованих середніх навчальних закладах.

2.5. Асистентську практику проходять студенти, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра. Вона дозволяє студентам набути практичних навичок та досвіду викладацької роботи, необхідних для викладання дисципліни за профілем набутої спеціальності у вищих навчальних закладах після отримання освітньо-кваліфікаційного рівня магістра. Асистентській практиці передують курси з педагогіки вищої школи та методики викладання у вищих навчальних закладах.

2.6. Науково-дослідна (переддипломна) практика проводиться перед виконанням кваліфікаційної роботи (бакалаврської, дипломної, магістерської) і є підсумковою ланкою практичної підготовки студентів. Під час цієї практики поглиблюються та закріплюються теоретичні знання із фахових дисциплін, завершується формування бази фактичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи та/або складання державних іспитів. Необхідність проведення науково-дослідної практики перед написанням бакалаврської роботи визначається факультетом, інститутом при розробці відповідного навчального плану.

3. Мета і зміст практики

3.1. Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, навичками, вміннями та способами організації праці майбутньої професійної діяльності, формування у них на базі одержаних в Університеті знань професійних навичок та вмінь для прийняття самостійних рішень під час роботи в конкретних суспільно-економічних умовах, виховання потреби систематично поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

3.2. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного обсягу практичних навичок і умінь відповідно до кваліфікаційних рівнів бакалавра, спеціаліста і магістра.

4. Методичне забезпечення практики

4.1. Основними навчально-методичними документами щодо проведення всіх видів практик для студентів відповідної спеціальності є: наскрізне положення про проведення практик на факультеті, в інституті, що визначає види і послідовність практик; складові фахової підготовки, які забезпечуються всіма видами практик; регламентацію діяльності студентів і викладачів у цей період навчального процесу та програми з кожного виду практики.

4.2. Зміст положень та програм повинен відповідати даному Положенню, наказам ректора і рішенням Вченої ради університету (Вчених рад факультетів, інститутів) щодо практики студентів, навчальних планів спеціальностей і кваліфікаційній характеристиці спеціальності.

4.3. Наскрізні положення про проведення практики студентів певного факультету, інституту Університету розробляються їх науково-методичними комісіями за участю кафедр і затверджуються Вченою радою факультету, інституту. Наскрізні положення про проведення практики студентів факультету, інституту складаються з таких розділів:

1) Загальні положення. В них зазначається місце практичної підготовки у формуванні фахівця відповідної спеціальності, а також перелік всіх видів практики, загальна характеристика й вимоги, що висуваються до об'єктів проходження практики з метою підвищення ефективності системи практик, перелік видів робіт та завдань, які можуть виконувати студенти під час проходження відповідного виду практики, обов'язки та вимоги до керівників з боку бази практики, перелік документів з кожного виду практики тощо.

2) Види практик (навчальна, навчально-виробнича, педагогічна, науково-дослідна (передмагістерська, переддипломна), асистентська) зазначаються залежно від напрямів підготовки, конкретної спеціальності студентів згідно з навчальними планами факультетів, інститутів, також зазначаються неперервність практик та послідовність їх проходження, їх загальна характеристика та зв'язок із спеціальністю, яку отримує студент на факультеті, в інституті; завдання, що стоять перед студентами, перелік основних робіт,

обов'язкових для виконання, типові індивідуальні завдання з урахуванням специфіки відповідної спеціальності та спеціалізації тощо.

3) Організація і керівництво практикою. У цьому розділі зазначаються об'єкти практики і вимоги до них: робочі місця або посади, що їх дублюватимуть практиканти, функції керівників практики, належне документальне оформлення – графіки, щоденники тощо.

4) Базами практики можуть бути навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету чи іншого вищого навчального закладу, інститути НАНУ, інші наукові установи, підприємства, організації, установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами, які мають належні умови для проведення практики.

5) Підсумки й оцінювання практики з урахуванням особливостей спеціальності (спеціалізації) включають форми і методи контролю практики, вимоги до складання і оформлення звіту, терміни подання та проведення звітів про проходження практик, склад комісії із захисту практик, критерії їх оцінювання тощо.

Додатки містять зразки листів-направлень на практику та зразки звітних документів: щоденник, титульну сторінку звіту, графік відвідування баз практики відповідальними особами тощо.

4.4. Програми практики з окремих видів практик для студентів відповідної спеціальності (спеціалізації) розробляються кафедрою згідно з навчальним планом і затверджуються Вченою радою факультету, інституту.

Відповідно до “Положення про проведення практики студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка” та наскрізного положення програма практики з кожного окремого виду практики певного факультету, інституту повинна включати:

- перелік баз практики;
- термін проходження практики;
- завдання і зміст конкретного виду практики, план (порядок) її проходження;
- індивідуальні завдання та завдання для самостійної роботи студентів;
- перелік документів, що регламентують направлення студентів на практику;
- перелік документів, які веде студент під час практики і подає на кафедру після закінчення, їхні зразки;
- обов'язки студентів на практиці;
- обов'язки керівників практик від кафедр і баз практики;
- правила техніки безпеки;
- критерії оцінювання;
- рекомендована література.

5. Організація і керівництво практикою

5.1. Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на першого проректора Університету. Загальну організацію

практики і контроль за її проведенням в Університеті здійснює Науково-методичний центр організації навчального процесу Університету. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують відповідні кафедри.

5.2. Керівництво практикою на факультетах, в інститутах здійснює декан, директор та керівник практики від факультету, інституту, керівники організації практики від кафедр. Кількість керівників практики визначається наказом ректора „Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи”.

5.3. Основними обов'язками керівників практики від факультетів, інститутів є:

- контроль за своєчасною розробкою кафедрами проектів наказів ректора з організації практик студентів факультету, інституту і поданням їх на погодження з відповідними структурами та на затвердження ректору;

- проведення із завідувачами кафедр (відповідальними за практику на кафедрах) підготовчої роботи з розробки та укладання угод щодо проходження практики студентами факультету, інституту з базами практик (міністерствами, інститутами, відомствами, установами різних форм власності), ведення обліку договорів про бази практик та надання допомоги в укладенні цих договорів;

- проведення нарад керівників-організаторів практик кафедри (відповідальних за конкретні види практик);

- звітування на Вченій раді факультету, інституту про стан та перспективи практик;

- своєчасне подання звітів про проходження практики студентами факультету, інституту до Науково-методичного центру організації навчального процесу Університету;

- контроль за організацією та проведенням організаційних заходів перед направленням студентів на практику, своєчасністю захисту результатів практик на кафедрах.

5.4. Основними обов'язками керівників-організаторів практик кафедри є:

- розробка і вдосконалення під керівництвом завідувача кафедри програми певних видів практики, а також інших навчально-методичних та звітних документів (враховуючи специфіку конкретної спеціальності);

- організація проходження практики й проведення організаційних заходів перед направленням студентів на практику, зокрема:

- 1) інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки (інструктаж може бути проведений при прибутті на місце проходження практики),

- 2) надання студентам-практикантам необхідних документів (направлень, програм, щоденників, календарних планів, індивідуальних завдань, методичних рекомендацій тощо), перелік яких встановлюється у наскрізному положенні про проведення практики студентів факультету, інституту, з урахуванням специфіки підготовки з певного напрямку (спеціальності),

3) ознайомлення студентів із системою звітності з практики, прийнятою на кафедрі, а саме: подання письмового звіту, виконання кваліфікаційної роботи, вигляду оформлення виконаного індивідуального завдання тощо;

4) проведення зі студентами попереднього обговорення змісту й результатів практики, потреб змін програм тощо;

- здійснення контролю за проходженням практики студентами на базі практики;

- координація роботи наукових керівників практики, закріплених за групами студентів, які у тісному контакті з керівниками практики від бази практики забезпечують високу якість її проходження згідно з програмою, контролюють умови праці і побуту студентів під час проходження практики;

- подання завідувачу кафедри та керівнику практики від факультету, інституту письмового звіту про проведення практики із зауваженнями й пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.

5.5. Студенти Університету при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки і консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;

- своєчасно прибути на базу практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;

- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки і виробничої санітарії;

- нести відповідальність за виконану роботу;

- своєчасно подати необхідні звітні документи та захистити результати практики.

6. Бази практики

6.1. Практика студентів Університету проводиться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам навчальних планів.

6.2. Базами практики можуть бути навчальні, виробничі й наукові підрозділи Університету чи іншого вищого навчального закладу, інститути НАНУ, підприємства, організації та установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами, які мають належні умови для проведення практики.

6.3. При наявності в Університету державних, регіональних замовлень на підготовку спеціалістів перелік баз практики надають Університету органи, які формували замовлення на фахівців. При підготовці фахівців за цільовими договорами з підприємствами, організаціями, установами бази практики для проходження виробничої практики передбачаються у цих договорах. У разі, коли підготовка фахівців здійснюється на замовлення фізичних осіб, бази для проходження виробничої практики можуть забезпечувати ці особи (з врахуванням всіх вимог наскрізного положення та програм з окремих видів

практики) або Університет, що визначається умовами договору (контракту) на підготовку фахівців.

6.4. Для студентів-іноземців бази практики передбачаються у відповідному контракті чи договорі щодо підготовки фахівців і можуть бути розташовані на території країн-замовників фахівців або в межах України. Студентам-іноземцям у встановленому порядку видаються програма практики та індивідуальне завдання. Після закінчення практики вони складають звіт в порядку, встановленому кафедрою. При проходженні практики в межах України студенти-іноземці дотримуються загальних правил та положень щодо проходження практики, встановлених в Університеті.

6.5. Студенти можуть пропонувати відповідним кафедрам місце проходження практики. Кафедра дає згоду про проходження практики на таких базах лише за умови, що вони відповідають встановленим вимогам для проходження таких видів практик.

6.6. Залежно від виду практики бази можуть використовуватися студентами як колективно (навчальна, педагогічна, навчально-виробнича практика), так і індивідуально (науково-дослідна (переддипломна), асистентська).

6.7. Для групи споріднених спеціальностей можуть створюватися спеціальні навчально-практичні бази (стаціонарні чи експедиційні). У разі створення таких баз, територіально віддалених від Університету, потрібно забезпечити навчально-виробничі умови проведення практики, а також побутові й культурні потреби студентів-практикантів та персоналу практики, їх медичного обслуговування. Координація організації практики на таких базах здійснюється відповідно до наказу ректора Науково-методичним центром організації навчального процесу Університету.

6.8. Студенти можуть проходити практику за межами України в порядку встановленому чинним законодавством і договорами про співпрацю, укладеними Університетом, з ВНЗ, науковими установами тощо інших держав.

7. Підсумки практики. Оцінка результатів практики

7.1. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Форма звітності студента про проходження практики – письмовий звіт.

7.2. Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденником, характеристикою, планами-конспектами уроків, методичними розробками, рецензіями тощо) подається на рецензування науковому керівникові практики від кафедри.

7.3. У звіті мають бути відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки та пропозиції, список використаної літератури тощо. Оформлюється звіт за вимогами, встановленими програмою практики.

7.4. Звіт із практики захищають студенти в комісії, призначеній завідувачем кафедри, у складі керівників-організаторів практики кафедри,

наукових керівників груп студентів. Комісія приймає залік у студентів на базах практики та/або в Університеті чи протягом перших двадцяти днів семестру, який починається після закінчення практики. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і залікової книжки студента за підписами членів комісії.

7.5. Оцінка за практику враховується при визначенні стипендії.

7.6. Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який вдруге отримав негативну оцінку з практики, відряджується з Університету.

7.7. Підсумки проведення кожної практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підбиваються на засіданнях Вчених рад факультетів, інститутів щорічно.

8. Матеріальне забезпечення практики

8.1. Витрати на практику студентів Університету є складовою загальних витрат на підготовку фахівців. Розмір витрат на практику студентів визначається кошторисом, що його складають керівники практики факультету, інституту і подається до планово-фінансового відділу до початку наступного фінансового року.

8.2. Студентам, які проходять практику на базах практики Університету або за укладеними договорами про місце проходження практики за межами м. Києва, сплачуються добові за рахунок витрат на практику у розмірах, встановлених чинним законодавством.

Університет утримує зі студентів добові за пропущені з неповажних причин дні практики. Студентам, зарахованим на період практики на штатні посади з виплатою заробітної плати, добові не сплачуються.

8.3. Проїзд студентів Університету залізничним, водним і автомобільним транспортом до місця знаходження баз практики і у зворотному напрямі сплачується за рахунок витрат на практику. Проїзд до баз практики і у зворотному напрямі міським і приміським (до 50 км) транспортом студенти оплачують за власний рахунок.

8.4. Оплата відряджень викладачам Університету – керівникам практики студентів здійснюється згідно з чинним законодавством.